

Esztergomi Lapok.

SZERKESZTŐSÉG:

SZÉCHENYI-TÉR (SZERENCSES-FÉLE HÁZ),

HOVA A LAP SZELLEMI ÉS ANYAGI RÉSZÉT ILLETŐ KÖZLEMÉNYEK KÜLDENDŐK.

KÉZIRATOK NEM ADATNAK VISSZA.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP ÉS CSÜTÖRTÖKÖN.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre	12 K.
Fél évre	6 K.
Negyed évre	3 K.

→ EGYES SZÁM ÁRA 12 FIL. ←

KIADÓHIVATAL:

SZÉCHENYI-TÉR (SZERENCSES-FÉLE HÁZ)

HOVA AZ ELŐFIZETÉSI PÉNZEK KÜLDENDŐK.

HIRDETÉSEK

ÉS NYILTTÉRI KÖZLEMÉNYEK A KIADÓHIVATALBAN VÉTELEK FEL.

Népünk helyzete.

Esztergom, 1904. július 23.

A folyó évben bekövetkezett aszály kétségbeejtő földmives népünket, mert tudja, hogy csakis az áldott anyaföld az melytől segítséget várhat a mely ha egyszer megtadja azt, ennek nyomában nyomor támad.

Közepén aluli a gabonatermés. Hasonló módon fizetett a rét: a tavaszi takarmány elsült, a nyárelővel vetett takarmányneműket leforrázta a hőség; a kapás növények szintén így jártak; a gyümölcs fejlődésében aszott össze s hull a fákról. Alig lesz krumpli, elfonnyadt a bab, elveszöben a kukorica. S hogy teljes legyen a mérték, kiszáradt a legelő mely táplálékot nyújtott a haszonállatoknak, elapadt a kutak vize.

Szóval előtérbe léptek az inség csalhatatlan jelei.

E mellett óriási drágaság uralkodik.

Ebben a kétségbeejtő helyzetben az esztergomi földmives gazdák kérelmet intéztek a városhoz, hogy az erdőnek legeltetését engedje meg, mert másként a teljesen leforrázott legelőn hull el a drága állatállomány.

A város képviselőtestülete nem teljesítette a kérelmet.

A nép fiai tovább mentek. A hét első napjaiban felkeresték a kerületi erdőfelügyelőt és felkérték, vizsgálja meg a városi erdőt és állapítsa meg vajjon annak legeltetése tényleg lehetetlen-e? Azzal az ígérettel jöttek vissza, hogy kérelmük teljesítve lesz, mert a fölgmivelésügyi kormány a beállott aszályra való tekintettel mindent elkövet a kisgazdák kiségitése érdekében.

Nézzük most, hogy mik voltak az okai annak, hogy a város a gazdák kérelmét nem teljesítette?

Először is megállapított, hogy a városi erdőnek A) üzemosztálya legeltethető volna, hogyha fü teremne benne és vagy forrásokkal, vagy patakkaal birna, továbbá hogyha hozzá lehetne férni, végül hogyha a magas haszonbért hajtó vadászati terület bérlőjének érdekeivel a legeltetés meg egyeztethető volna.

Papiron ezek igen jó és helyes indokok, de a gazdák válságos helyzetén ezzel nincsen segítve s nézetünk szerint mélyebben kellett volna belemenni a kérdés tárgyalásába.

Elsőben is lehetetlen, hogy a kérdéses erdőosztág területén helyenként fü ne volna; másodsor lehetetlen, hogy a bokrok és az alacsonyra hajlott ágak lombtakarmányt ne juttatnának; harmadsor a vízhiányon is lehet segíteni, hogyha alkalmas helyen kutatásnak; negyedsor bármi módon, még az előtilos egyrésznének feláldozásával is hajtó utat lehet csinálni a legeltethető erdő részhez s végül kérdezzük, hogy öt-hatszáz földmives család existenciáját fel lehet-e áldozni 8—9000 korona vadászbérletért?!

Ebben a kérdésben erős socialis követelmények állanak előtérbe és ezért ezt a kérdést olyan indokolással, mint a város hatósága tette, elütni nem lehet s nem szabad!

Gazda.

Iskoláink.

— Beszámoló az értesítőkről. —

— I. —

Értesítő a pannonhalmi Sz. Benedek-rend esztergomi kath. főgimnáziumáról.

Az 1903—1904. iskolai év végén. Közzéteszi: HOLLÓSI RUPERT igazgató.

II.

Az értesítő további tanulmányozásánál egy szomorú tény ötlük szemébe különösen annak, ki a főgimnázium egész évi működését

AZ „ESZTERGOMI LAPOK” tarczája

Dialóg, a sziklák életéből.

Fantasztikum.

Irtá: Hesperus.

Esztergom, Viziváros; Idő: a XXI. század; hely: személyek: Kis-szikla, Nagy-szikla és egy közbeszóló márvány.

— Ne tehenkedj annyira a vállamra sógorám, már több mint 100 esztendeje tartalak, lehetne benned annyi emberség, hogy tovább gurulnál! — Szólt a földön fekvő kis szikladarab, kit egy nagyobb nyomott.

— Ej, sógor, jó, hogy felkelte a mély álmomból; azonnal tovább gurulok, de mond csak, hogyan kerültünk mi ide? . . . Hiszen, ha jól emlékszem, azelőtt mi is ott fenn voltunk, többi testvérünkhöz tapadva, bátran nyújtottuk ki fejünket az alattunk fekvő házak fölé; lábainknál virrasztott az ezredéves multú Esztergom városa; mi voltunk multjának és jövőjének legnagyobb büszkesége és mihozzánk fűződött egy újabb ezredév lángoló reménye . . . S most? . . . úgy látom, hogy a városnak a körülöttünk fekvő része hiányzik . . .

Erre a nagy szikla egy lomha fordulattal lebillent az alatta fekvő sógora válláról és várta a feleletet.

— Bizony sógor, te nem is igen tudhatod mi történhet velünk, mert te a borzasztó katasztrófa alkalmával legelőbb vesztetted el eszméletedet és csak mosttértél magadhoz, pe-

dig már azóta száz év mult el; így ezen fikciók semmivel sem tűnhetnek fel neked valódiabbnak, mint Aladin bűvös palotája, Parisada aranyhullámos kútja, vagy az Ezer-egy-éj tündérrálmái . . . Mostani állapotunk eredete czélja és oka a sziklai értelem által megfelfejthetetlen problémák . . . Csak annyira emlékszem, hogy egy napon, — mert sokan jöttek a hátunkra, — elgyöngültek karjaink és átadtuk magunkat a föld vonzóerejének. Sokan közülünk összeűzödtak, sokan eszméletüket vesztették úgy mint te is.

Most a Kis-szikla egy nagy lélekzetet vett és mielőtt folytatta közbeszólta a Nagy-szikla: — Csak folytasd sógor, érdekel a téma; legelőször is arról világosíts fel, hol van innét a temlom és mellőle a hatalmas épület, továbbá az apró házak lábuk mellől, hol azok lakói? — Olyan furcsa, hogy nem élvezhetem a kis házikók konyháiból felcsapó pörköltszag csiklandozását . . .

— Ja, sógor, azon házakat melyek lábainknál állottak, mind romba döntöttük és lakói legnagyobb részét is akkor érte utól a bosszús végzet pusztító ördöge . . . Nézd itt állt azon ház, melyből oly gyakran hallottuk dicsőséges himnuskák lelketrázó akkordjait . . . Az errebb álló házban pedig az a kisasszony lakott, aki olyan sokat tudott sirni . . . Epen azon a helyen, ahol most te élvezed az élet minden gyönyörét, lakott egy szabó, aki mindég pörölt ártatlan oldalbordájával; hej, de most már tudom, hogy sistereg a lelke a gyeheennán . . . Hanem sógor, szó ide, szó oda, én mégis csak legjobban sajnálom azokat a diákmasterembereket, akik ha két fát összedörzsöltek, olyan nótákat

hallhattunk, mely képzelő erőnkét szárnyra-keltette; az élet szomorú és vig oldalát lelkünk elé idézte s ekként kedélyünket öröme gyullasztotta . . . Ha szomorut húztak, az annyira megindított minket, mint egykor Orpheus bűvös lantja . . . Hej, hanem jött az a katasztrófa, melynek emlékezete ma is sós könnyeket facsar a vitéz ősök unokáinak szeméből és ez a szegény diákoknak is mngmutatta az utat szt. Dávid felé, hogy annak kontráz-hussanak. Tudom meg van velük elégedve szt. Dávid, mert nagyon szépen tudták ám kezelni azt e keresztespók féle skatulát, meg e sétatálcát . . . Hát arra a kertre emlékszel sógor, mely körül-belül a térdünk táján feküdt s amelyben annyi varrólány lopta a napot, akik egyebet se tettek, csak nevetgéltek és zörgettek ördögös masinájukat. Néha el-elátogatott közéjük egy-egy diák, — mert hát tudnivaló, hogy a diák soha sem kerüli azokat, kikkel kénye-kedve szerint eltréfálhat; erre pedig alkalmasabb médium, mint a varróleány nem született. Valahány diák csak elment közéjük, az mint a legszebb leány mellé ült és fülébe sugta választottjának a bocfapoéta szavait: „Szivem nyög érted drága szűz!” Ez őszinte vallomásra ugrándozott a leányka szíve, mint gépjében a tü . . . Hej, hanem ha megtudják, kijárt ezért a szegény diáknak édesapjától, vagy tanárjától 24, (olvassd: huszonnégy) botütést, ama kornak emberbaráti nézete szerint olvasatlanul, — mert mindig akadt a varrólányok között egy-egy Ephialtes jellemű.

De már ezt a Nagy-szikla sem állhatta szó nélkül, ki is fejezte a diákok sorsa felett szívből fakadó részvétét, miután folytatta:

amugy is figyelemmel kísérte. Ami jót első cikkemben e mindenesetre kiváló intézetről elmondottam, azt borongó homályba burkolja az a nagy pedagógiai hiba, mely a testi nevelés kirívó elhanyagolásában jelentkezik. Igen, a huszadik században megtörténhetik, hogy a testi nevelést, mely fontosságra nézve mindenemű tudományos oktatásnak messze fölötté áll, alig méltatják figyelemre. Mit ér a világ minden ismerete, mellyel a szellemet megtömjük, ha a lélek hordozója, a test hitvány, nyomorék? A gyöngye, betegeskedő, petyhüdt test elveszi a lélek rugalmasságát, kiszáritja a lelkesedést, megöli az életkedvet, fél úton ledönti elféradt, megrokkant gazdáját. Átok az élóre és átok a jövő nemzedékre. De hát mit is beszéljek a rossz egészséggel járó ezernyi nyomorúságról, melynek kútforrása nagyrészt az elhanyagolt testi nevelésben rejlik! Más is tudja ezt.

A mi főgimnáziumunk ifjúsága évről-évre satnyább lesz testben. Szomorúan tapasztaltuk ezt a tavalyi tornaverseny alkalmával, mikor összehasonlítottuk vézna, gyöngye fiainkat más intézetek izmos, életerőtől duzzadó fiataljaisával. Szánalom volt őket nézni. És bizony azóta is csak megmaradtunk a szánalomnál. Ellenben tenni nem tettünk semmit. Én egyik helyi lapban fölajdultam a siralmas állapot láttára, sürgettem és kifejtettem az orvoslást, de süket fülekre találtam. Maradt minden a régiben. Egyebek között a főgimnázium silány testi nevelése is, mely semmibe se vevése a modern pedagógia követelményeinek.

Az áldatlan állapotnak városunk minden látni tudó polgára szemtanuja. Alljon itt még néhány számadat is az idei értesítőkől. Az összes nyilv. tanulók között volt 584 betegségi eset, az elmulasztott órák száma pedig 6656. Szép számok. Sokat mondanak. Pedig Esztergom a vidéki városok igen sok nagy előnyével dicsekedhetik. Már t. i. abból, amit a természet ad. Mert az embereknek más gondjuk is van, mint vásott nebulóknak lehetővé tenni, hogy még vásottabbak lehessenek.

Két pont körül csoportosíthatók a bajokai, mikből egyszersmind a szükséges tenni-

— De, hát sógorkám, azt mond meg nekem, mi történt a Hans Sachs második kiadásával, mert, ha jól tudom, épen az ő háza fölé nyújtotta ki óriási testünk tarr koponyáját?

— Valószínűleg ő is itt veszett. — Szólt nyugodtan a Kis szikla.

— Bocsanat, hogy beleszólni bátorkodom, — szólt egy intelligens márvány, ki egész léposó formára volt kifaragva, — de mivel a szóbanforgó úr az én gazdám volt szükséges, hogy felvilágosítsam önöket, miszerint véle, baj nem történhetett, mert ő épen a katasztrófa idejében Komáromban volt három hétig...

Az éles logikával átszűrt okoskodás ellen senki sem talált ellenvetést; hanem a Nagy-szikla azért bátor volt mégis egy kérdést megkoczkáztatni:

— De csak kapott a királytól aranykeresztet a fogházak felügyelője salomoni eljárásáért, mellyel e nagy ember életét ilyenképpen megmentette?

— Hát sógor te nem tudod azt, hogy nem akárki életének megmentéseért adják az aranykeresztet? — nyögte ki álmosan a Kis-szikla.

Amint ezzel a gordiusi csomó meg lett oldva, elhallgattak a sziklák, kik előtt úgy omlottak le Esztergom, falai, mint annak idejében Jerikóé izraeliai előtt; s mikor már az ujjonnan épült bazilika órái is elütötték a 8-at, kigyulladtak a villamlámpák, a villamvasutak pedig megszüntek zakatolni és megkezdődött az estéli élet. — Jó éjt kívántak egymásnak a sziklák és ismét mély álomba merültek...

Szép volt akkor már Esztergom, füléséges homlokán a dicsőség tiarája ragyogott és nem kis fenségét hirdette a mechanikus vívmányai-ban Bacon álmait megközelítő, hangyaszorgalmú XXI. századnak.

valók is következnek. Az egyik a gyakorlatra, másik az elméletre vonatkozik.

A főgimnázium ifjúságánál a testi erők fejlesztésére legfőbb eszköz a hetenként két órai tornázás, míg a játék, mely jótékony hatásra nézve messze fölötté áll a tornázásnak, alig jön figyelembe. Ez az első óriási hiba. — Elsősorban is ellenkezésbe jön így az intézet a középiskolai Rendtartással, mely azt mondja, hogy a tornaórákon kívül „mindegyik osztálynak hetenként egy-egy kötelező játék- (koresolyázó-) délutánja van. A különböző testedző nemek az évszakoknak és az időjárásnak megfelelően a maga idejében s lehetőleg a szabadban gyakorlandók,“

Hol van a kötelező játékdélután? Igaz, nem tiltják el a fiúkat a játéktól, de nem is kötelezik rá őket. Egyesek, kikből még nem veszett ki a sok magolástól az életerő és játszási kedv, játszanak is, de mikor épen a többieknek volna erre a legnagyobb szükségük. Persze az intézet alsó osztályainak tornatanára elemi iskolai igazgató, a felsőké tanítóképző intézeti professzor és nagy óraszámuk mellett örülnek, ha a rendes tornaórákra tudnak maguknak időt szakítani. Arra pedig nem is gondolhatnak, hogy osztályonként egy-egy délutánra kötelező játékhöz vezessék növendékeiket minden héten. Játéktér sincs erre. Egyedül a borjúmező. Az pedig számos okból alkalmatlan a fontos célra, mint ezt már tavaly bővebben kifejtettem.

Pedig a játszás rendkívül jó hatással, semmi mással nem pótolható hatással van a gyermek egészséges testi fejlődésére. A kiszabott órákon való testgyakorlás számos hibája miatt számba sem jöhet a játék mellett. Erről különben alkalomadtán bővebben fogok beszélni. Most csak még egyszer akarom hangoztatni, hogy főgimnáziumunk ifjúsága nagyrészt azért olyan hitvány testben, mert a játszásra nem nyílik nekik elég tér és mód. A legfelsőbb osztályok növendékei pedig kik épen a legtöbb szellemi munkával foglalkoznak, egyáltalán nem játszanak.

Nagy hiba a mi főgimnáziumunkban az is, hogy nem követi több más állami középiskola példáját azzal, hogy az egészségügyet az 1883. évi 6. t. cz. alapján kiadott 23983/1892 sz. rendelet fölveszi azon közkívüli tantárgyak közé, melyeknek tanítása a középiskolákban kövönatos. Én hiszem, hogy el fog jönni az az idő, mikor ezt a tárgyat minden más tantárgy elé fogják helyezni. Évtizedekkel ezelőtt kimondta már Spencer, hogy az élettannak és egészségügynek „legalább oly terjedelemben való előadását, amennyi főbb igazságai megérthetése s a közéletben használható tételei elsajátítása végett okvetlen szükséges, az ésszerű nevelés lényegesebb alkotórészeinek“ tartja. Azóta mindinkább kezdik belátni az emberek ennek a követelménynek végtelen fontosságát. Művelt embernek nem kell róla sokat beszélni. Ha elrettenve szemléljük a jelen emberiség betegeskedő, nyomorék percentjének nagyságát, alig akadunk olyanra, ki nem önmaga vonta volna magára a bajt, mit egy kis tudománnyal igen könnyen elkerülhetett volna. És az élet ezernyi tapasztalata úgy látszik még mindig nem elég tanulság az embereknek. Úri embereknek sejtelmük sincs az egészségügy legegységű szabályairól és csak akkor tanulják meg, mikor orvosi tanácsképen kell bevenniük mindennemű pilulák és csöppek társaságában. Épen a középiskola felső osztályait látogató serdülő ifjúságnak van a legnagyobb szüksége a higiénia szabályainak megismerésére. Akkor aztán nem volna olyan mindennapi az erkölcsi és testi eltevéltyedés irtózatosa példája, mely egymásután predesz-

tinálja az élet nyomorultjait és nyomorék utódok megátkozott apáit. Testi elfoglaltság, edző játék és elméleti ismeret, komoly tudományos figyelmeztetések, tanácsok többet érnek ezer latin distichon vagy görög szó bemagolásánál. Tömjük a gyerekeket nyakra-főre mindenféle tudománnyal s emellett oda jutunk, hogy elsatnyul a nemzedék és a tulfeszített lélek hitvány, nyomorúságos testben lakozik, mely már a fél úton összeroskad az élet küzdelmeiben. Idegesek vagyunk, minden második fejfájásban szenved, minden harmadik tüdőbajos és a legtöbb vézna, vér nélküli ernyedtt puhány, ki semmiért sem tud lelkesedni és huszonöt esztendővel — únja az életet.

Nagyon csodálom, hogy főgimnáziumunk művelt tanári kara sem az intenzív játékkal, sem az egészségügytan tanításával nem gondol. Az intézet főntartója talán még elbirná azt a terhet, mit egyik kiválóbb orvosunk díjazására rá, ki az egészségügytan legalább a két felső osztályban, előadná. Áldás volna ez az ifjakra nézve. Különösen azokra, kik nem messze állnak attól, hogy kilépjének az életbe és a szigorú iskolai fegyelm korátaiktól megszabadulva vakon rohannak száz veszedelembé, mely mind az ő tapasztalanságuk, puha, élvezetvágyó testük és tudatlanságuk felé tája torkát.

Legszentebb kötelessége az intézet vezetőjének az ifjúság testi és leki épsége fölött örködni. Megteszi ezt teljesen? Még a szellemeiben, az adott keretek közt is elkövet egy hibát, midőn minden tanulóra rákényszeríti a görögnyelvet, holott ennek más tárggyal való pótlását, az 1890: XXX. t. cz. megengedi, illetve elrendeli. Az idej értesítő szerint görögéből a felső osztályokban 2 tanuló megbukott és 84 kapott elégséges osztályzatot. Minek ez?

Úgy hiszem, hogy az intézet bölcs vezetősége figyelemre méltatja szavaimat, melyeket a legnemesebb ügy iránt való rajongó lelkesedés adott tollam alá. Egyébként ezekkel a dolgokkal talán még lesz alkalmam bővebben is foglalkozni.

Homo.

Sztrajk Annavölgyön.

— Kiküldött saját tudósítónktól. —

Még élénk emlékezetünkben van a tavalyi sztrajk, mely Annavölgyön kezdődött, s rövid idő alatt az egész esztergommegeyi bányászatot megakadályozta, érzékeny veszteségeket okozva a bányatársulatoknak.

Az akkori sztrajkot részben erélyesebb intézkedésekkel részben pedig a munkások kérelmét teljesítve szüntették meg, s épen ezért szinte érthetetlenül ütött ki f. hó 19-én a sztrajk az annavölgyi bányatelepen, mikor is 1010 bányamunkás mint egy ember, abbahagyta a munkát s csak az igazgatóságra nézve nem éppen kellemes feltételek mellett hajlandó munkába állani. Ezen nagyobb arányú munkás mozgalomról a helyszínére kiküldött tudósítónk a következőket írja:

A sztrajk tulajdonképen úgy kezdődött, hogy nyolcz hevért, az az bányászt *Pauer Gyula* üzemvezető bányamérnök mikor azok munkára jelentkeztek hazaküldetett, mert az előtűk dolgozó bányászok a kivájt szentet a a tárnából még mindég nem csilléreztek ki s a bányarend értelmében nem engedhet meg, hogy lent a föld alatt sok szén összehalmozódjék, mert az huzamosabban ott hagyva a salak által oxidálódik s könnyen meggyullad, de különben sem lehet a szénnel, vagy megrakott kocikkal eltorlaszolni a tárnákat.

A munkarend értelmében ugyanis a bányászoknak segédmunkásaik (csillérek) vannak, kik

az általuk lefejtett szenet kikocsizzák a tárnából, ámde a csillérek most aratás idején, nem lévén mind állandóan alkalmazott bányamunkások, a jobban fizető mezei munkára mentek s így a munkásoknak sajátkezüleg kellett a szenet ki szállítani. Ezt tenni többen megtagadták majd a 8 bányász hazaküldése után elhatározták, hogy más bajaikat is orvosolandó a munkát az egész telepen beszüntetik. A szándékot tett követte s vezetőik: *Vahaja Imre, Pudesuk Pál, Grábner Henrik, Kollár Károly és Molnár János* bányamunkások ajánlatára egy 37 tagú bizottságot alakítottak kik aztán a munkásság nevében megszerkesztették 38 pontban a bányászok kívánságát.

Ezen pontozatokban a munkások többek között azt kívánják, hogy a bányatársulat állandó és jól fizetett csilléreket alkalmazzon, mert a munkásság kivált az öregebbek nem fogják többé kitolni a lefejtett szenet. Kéri továbbá, hogy két felügyelőt, névszerint *Turczser Józsefet és Dorics Jánost* a felügyelőség azonnal bocsássa el a bányák kötelekeiből, mert azok sértő durvasággal bánnak a munkásokkal, dacára annak hogy azelőtt ők maguk is munkások voltak. Legerősebben követelik ezen memorandumban a tavali sztrajk alkalmából közösen megállapított intézkedéseket, és az akkor kidolgozott rendszabályzatnak elkészítését és életbeléptetését.

Ebből világosan kitűnik, hogy a társulat a tavali sztrajk alkalmával is, csak ígérekkel biztatta munkára a bányászokat de az ígéretekből vajmi keveset váltott be.

Pauer Gyula bányamérnök és üzemvezető kijelentette a munkások előtt, hogy a pontokat mind vizsgálat alá veszi az igazgatóság a két felügyelő ellen pedig nyomban megindítja a vizsgálatot. A munkások azonban az elintézésnek ezt a módját nem fogadták el, hanem kijelentették, hogy ragaszkodnak kívánságaik rögtöni teljesítéséhez.

Időközben megjelent a telefon útján felhívott *Perényi Kálmán dr.* főszolgabíró. Perényi főbíró a telepre rendelt 20 csendőrt alkalmas helyeken felállította s a békésen váró munkások bizottságával megindult újból a tárgyalás mikor is a munkások közül a hatóságok képviselői előtt igen sokan jelentkeztek a munkadíjak állítólagosan jogtalan levonására vonatkozó konkrét panaszokkal. A tárgyalásokat vezető bányabiztos is az üzemvezetőség álláspontjára helyezkedett és a pontozatok teljesítését kilátásba helyezte, de a két felügyelő elbocsátását nem tartotta helyesnek s csak vizsgálatot akart indítani ellenük.

A munkások most kijelentették hogy mindaddig nem kezdik meg a munkát míg kívánságaikat nem teljesítik.

A második napon Budapestről megérkezett dr. *Albert Gyöző* bányabiztos de a munkások is gondoskodtak szószólóról mert az ő külön *Israel* Jakabjukat hozták el Budapestről. A szocialista vezér gyűlésre hívta a munkásságot s miután Perényi főbíró figyelmeztette hogy gyűlés tartása iránt nem tettek lépéseket így megsem tarthatják. Ha azonban békéltető szándékkal akar beszélni úgy megengedi, hogy az ott egybegyűlteknél előadja véleményét. *Israel* úr erre, — úgy látszik jó napja volt, — olyan bárányterméssel intette rendre a munkásokat hogy azok tényleg lecsillapultak s miután még Perényi főszolgabíró is beszélt hozzájuk megígérték, hogy semmi rendzavaró dolgot nem követnek el. A tárgyalások azonban megint nem vezettek eredményre.

Csütörtök délelőtt jelent meg a helyszínen *Winklener János* bányafelügyelő kit táviratilag hívtak haza alsó ausztria nyaralásából.

Ugyancsak megjött Budapestről *Gukler Gyöző* budapestvidéki bányakapitány is. A munkásság ezen a napon olyan izgatott volt, hogy a bányakapitányosság kérelmére dr. Perényi főbíró intézkedett, hogy egy század katonaság Esztergomból bármikor rendelkezésére álljon.

Ezen nap délutánján ismét tárgyalások voltak de miután a bányahatóság és felügyelőség nem vette figyelembe teljesen a munkások kívánságát a tanácskozás megszakadt. A munkások akkor már teljes számban az irodaépület körül csoportosultak, s mikor megtudták, hogy a bányavezetőség még mindég ragaszkodik első feltételéhez, hogy ugyanis, ha a munkát megkezdik akkor megvizsgálja panaszait: roppant nagy izgatottság vett erőt a tömegben s igazán Perényi főbírónak köszönhető, hogy nagyobb kitörésre nem ragadták magukat. Perényi főbíró rávette őket, hogy ennek dacára másnap, pénteken kezdjék meg a munkát s egy bizottság a kívánságok pontjaival menjen Budapestre az igazgatósághoz hátha ott jobb engedékenységre találhatnak.

Másnap pénteken tényleg munkába is álltak de miután céljuk volt, hogy a Budapestre küldöttek kérelmének megtagadása esetén ismét sztrajkba lépnek, Perényi főbíró az élet és vagyonbiztonság tekintetéből egy század katonaságot vezényeltetett ki Annavölgyre, s maga is megjelenvén ott azt úgy állította fel, hogy bármely eshetőségre megakadályozza a munkások erő zakos fellépését.

A Budapestre küldöttek szintén csak ígéreteket hoztak s így a munkások egy az este felé tartott tanácskozásban újra kimondták a sztrajkot.

Pénteken egész éjjel folytak a tárgyalások, de eredménytelenül, így tehát tegnap szombatn sem állott munkába a bányásznép. Perényi főszolgabíró a katonaságot és csendőrséget egész éjjel készenlétben tartotta s különösen a reggeltől tartottak, hogy a munkások akkor tesznek valami rendellenest. Szerencsére az egész délelőtt kisebb-nagyobb akadályokkal érintkezett a munkásság a tisztikarral, de semmi olyasmire nem ragadtatta magát, mely a különben igen tapintatos főszolgabírót erőlyesebb rendszabályok megtételére kényszerítette volna.

Lapunk zártáig a helyzet változatlan.

HIREK.

Nem hallgatom...

Nem hallgatom a nótádat,
Hegedűdet, barna cigány.
Nagyon vig az, az én lelkem
Szomorubbat, busat kíván.

Úgy rikasd a zengő fádat,
Együtt sírjak én is veled,
Úgy húzd el az én nótámat,
Hogy a szívem meghasadjon,
Meghasadjon szívem bele.

IIIa.

Bálványimádó lettem.

Bálványimádó lettem érted,
Bálványistenné tettelek,
Ezért a bűnért a nagy Isten
De nagyon megvert engemet.

A szived' kővé dermedtette
S most fönn az égben mosolyog,
Hogy én előtted mindhiába
Térdeplek és imádkozok...

IIIa.

Halott az erdőben.

... A lombos erdőben, madár dalos fák alatt virág nyílik ugye? És csak így szép a zugó örökké zsongó erdő, de hogyha a sárgultan hullott leveleket vér földi be és a zöldelő pásziton gyilkos fegyver pihen... br!... És néha ez is megtörténik. Nem holmi duvad vérezik el a gyilkos golyótól, hanem a teremtmények legnemesebbike: az ember. A minden szépre, jóra és szeretetre teremtetett ember.

Arczra borulva, vérébe fulva egy úriembert találtak pénteken a Kovácspataki nyaralóhely melletti bajtai erdőben. Halott volt. Mellette feküdt a biztos halált hozó revolver. Fölötte egy zöldelő faágon pajkos nótát füttyrésztett egy apró madár... Talán ez a kis szárnyas volt az egyedüli siratója...

Egy kései vendég.

Julius hó 21-én egy halvány arcú, fiatalnak látszó, de az élet viharaitól vagy talán a tulságos élvezetekből megtört gyenge testalkatu férfi szállt le a Kovácspatakra érkező budapesti délutáni személyvonatról. Fel-tűnés nélkül sétált be a telepre, járkált az erdőben, majd letelepedett a nyári vendéglő teraszán és sörözött. Eközben esteledett. Vacsorához ült, hallgatta a cigányzenét, borozott s úgy látszott mulatós kedvében van. Így töltötte az időt úgy tíz óráig. Ekkor szobát kért de minthogy a szálloda zsufolva van, kérését nem teljesítették. Azután észrevétlenül elsétált a holdas éjszakába. Hová ment ki sem törődött vele, hiszen egy felnőt emberről fel kell tételnie annyi önállóságot, hogy segít magán.

A borzasztó lelet.

Bajtai embereknek valami dolguk akadt a község erdejében. Az egyik egyszerre megbotlott valamiben. A holttest volt. Hanyattholok rohantak le a közeli Kovácspatakba és nemsokára jött a szobi főszolgabíró. A hullát megvizsgálták. Jobb halántékán hatalmas lösebtátongott. Az acél burkolatu 7 mm-es golyó a bal halántékon jött ki és rögtöni halált okozott. Az arc teljesen el van torzítva és aludt vérrel eliszapolva. A ruházat urias. A halott zsebében két papírszeletet találtak. Az egyikre ez volt írva:

"Petrik Jenő építész Budapest". A másik cédulán ezen sor feküdt:

"Nagyságos Vörös Tiborné urhölgynek Budapest Rény kavéház."

Egyéb adat nem volt a halottnál, sem pénzt nem találtak nála. A revolverben 3 éles töltény és 1 üres patron feküdt.

A hullán a fehérenemükben P. J. betűk voltak behimezve, tehát valószínű, hogy tényleg Petrik Jenő volt az öngyilkos.

A hullát a kövesdi temető halottas kamrájába szállították be és a rejtélyes esetről a budapesti rendőrséget táviratilag értesítették.
Rip.

— **Személyi hír.** *Gulyás Ábel* benczésrendi tanár, az esztergomi főgimnáziumnak az 1856-tól 1875-ig volt tanára, rövid tartózkodásra városunkba érkezett.

— **Itthon.** *Nedecsky Erzsikét, Nedecsky Miklós* főkapitányi igazgató leányát sikerült mütét után a múlt héten hazahozták. Felgyógyulása bár kissé lassan, de biztosan halad.

— **Elismerés.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter dr. *Burány Gergely*, keszthelyi gimn. igazgatónak, városunk derék fiának, az ottani gimnáziumhoz kötött jutalomdíj-alapítvány gyarapítására adott 500 koronás adományáért elismerő köszönetét nyilvánította.

— **Szabadságon.** *Hamar Arpád* árvaszéki elnök holnap kezdi meg 6 hetes szabadságát, mely idő alatt *Kollár Péter* h. elnök helyettesíti. — *Unger Hugó* rendőrkapitány négy heti szabadságát Vihnye fürdőn tölti.

— **Ismét az elsők között.** Csak nemrég irtunk arról, hogy *Vimmer* Károly fővárosi banktisztviselő, polgármesterünk, fia győztesként került ki az Ipolyságon rendezett galamblovó versenyből. Most megint abban a helyzetben vagyunk, hogy hasonló sikerről írhatunk, a mennyiben *Vimmer* Károly a drégelypalánki uradalom tisztikara által rendezett galambverseny alkalmából ismét díjat nyert.

— **Halálozás.** A következő gyászjelentést vettük: Alulírottak úgy a maguk valamint az összes rokonság nevében is, fájdalomtól megtört szívvel jelentik, hogy a legjobb feleség és anya *Stallmann* Lipótné szül. *Klein* Francziska hosszas és kínos betegség és a halotti szentségek ájtatos felvétele után, életének 46. évében f. hó 22-én délelőtt fél 10 óraker visszaadta lelkét teremtőjének. A megboldogult földi maradványai f. hó 24-én d. u. 4 óraker fog a piszkei róm. kath. sírkertbe örök nyugalomra tetetni. Az engesztelő szent mise-áldozat pedig f. hó 25-én reggel 8 óraker fog az ugyanottani templomban a Mindenhatónak bemutatni. Piszke, 1904. évi július hó 22-én. Az örök világosság fényeskedjék neki!

— **Elrendelt bizonyítás.** A m. kir. közigazgatási bíróság a párkányi járási főszolgabírói választás ellen beadott panasz folytán a vizsgálatot elrendelte.

— **Új háziúr.** *Eggenhofer* József orsz. képviselőnek sz. *Anna* utcai 315 népsorszámu házát megvette *Kovács* József nyug. esperes.

— **A megyei tisztviselők fizetésjavítása** ügy látszik, a belügyminiszternél kedvező fogadtatásra talált, mert a megyei főosztály feje táviratban is, távbeszélőn is érdeklődött az ügy iránt. Azonban a tisztviselők aligha kapják meg augusztus 1-én rég vár többletükét, mert mint halljuk a megállapítás ellen felebbezés adatott be, melynek elintézése az ügyet huzamosabb ideig is elodáshatja.

— **Adorján—Gerenday-fele sajtóper.** Lapunk f. évi febr. hó 7. számában „Tévesztett utak“ czim alatt, egy az esztergomi főgimnázium egyik fiatalabb tanára ellen irányuló közlemény jelent meg, — a melyet a legnagyobb sajnálkozásunkra *Adorján* János helybeli bérkocsis és családja sértőnek talált magára — bár nekünk eszünk ágában sem volt a nevezett család ellen akármiféle támadást is intézni. — *Adorján*ék sajtó utján elkövetett rágalmozás és becsületsértés miatt emeltek vádat felelős szerkesztőnk ellen és különösen a cikk ezen passzusát inkriminálták: „A család lépten nyomon dicsekedett az ő kizárólagos házi barátjával.“ F. hó 21-én foglalkozott ezen ügygyel a komáromi kir. törvényszék. A vád előterjesztése után dr. *Berényi* Zoltán adta elő a védelmet, nagyszabású védőbeszédében, különösen arra terjeszkedett ki, hogy a házi barát szónak nem minden körülmények között van sértő értelme. Majd felelős szerkesztőnk hivatkozott büntetlen előéletére, különösen az fáj néki — ugymond — hogy őt a női becsületnek megsértésével gyanúsítják akkor, a midőn az egész multja a mellett fényes tanúság, hogy ő a női becsület karddal és tollal is mindig csak védte, de soha még a legtávolabbról sem támadta. A bíróság hosszas tanácskozás után felelős szerkesztőnk becsületsértés vétségében találta vétkesnek és azért őt 100 K. fő és 50 K. mellékbüntetésre ítélte, Persze az ítélettel egyik fél sem volt megelégedve. *Adorján*ék fellebbeztek, mert nem rágalmozás miatt marasztalták szerkesztőnk és mert enyhének találták az ítéletet. Szerkesztőnk pedig a vétkesség kimondása miatt fellebbezett s így az ügy még nem jogerős és majd a győri kir. ítélőtábla fogja eldönteni, hogy a „házi barát“ szónak lehet-e tisztességes értelme is! Mi eddig azt hittük, hogy van, küiönben nem használtuk volna.

— **Jóváhagyott alapszabályok.** Az esztergomvármegyei betegsegélyző pénztár alapszabályainak módosítását a kereskedelemügyi m. kir. miniszter jóváhagyta.

— **Elítélt szurkáló.** Megirtuk annak idején mi is, hogy *Borovszky* Ferencz földmives legény *Modróczky* rendőrtizedest azért mert csendre intette úgy összeszurkálta, hogy a kötelességét teljesíteni akaró rendőr két hétig nyomta az ágyát. Ezen ügyet f. hó 21-én tárgyalta a komáromi törvényszék, mely alkalommal a szurkáló legényt hatóság elleni erőszak czimén 14 napi elzárásra ítelték.

— **Leesett és meghalt.** Nyergesújfalun történt, hogy *Varula* Mihály földmivesember gabonaszállítás közben leesett a kocsiról és nyomban szörnyet halt.

— **Szaj és körömfájás.** Tokodon kiütött a szaj- és körömfájás. A veszedelmes állatjárvány megszüntetése érdekében a hatóság intézkedett.

— **Bicskázás.** A Pilsmaróthi „István“ téglagyárban f. hó 17-én *Pap* Mihály téglagyári munkás az ottani gyári korcsmában *Nagy* Pál Sándor és *Nagy* Pál János társait minden ok nélkül megszurkálta.

— **Tűz.** F. hó 16-án Táthon tűz volt, mely alkalommal *Aubeli* Ferencz házának fedélzete leégett; a kár 600 kor. mely biztosítás folytán megtérül.

x **Jégbe hűtött sonka és más egyéb hús és sajt** neműek, jöminőségű esztergomi és villányi borok balatoni kocsonyás halak kőbányai sör, és friss töltésű ásványvizek kaphatók: *Metz* Sándor fűszer és csemege árú üzletében Esztergom. Ugyanott egy tanoncz is felvétetik.

x **Fényképészeti apparátus dilettánsok részére.** Mindazoknak, kik a fényképészet, ezen kellemes és mindenki által könnyen elsajátítható sport iránt érdeklődnek, figyelmét felhívjuk a már 1854. év óta fenálló *A Moll* cs. és kir. udv. száll. Bécs Tuchlauben 9. fényképészeti különlegességi czikké áruházára, s illusztrált árjegyzékének áttekintésére, mely kívánatra bérmentesen megküldetik. (a)

Szerkesztői üzenetek.

Budapest. Biz az kacagató, hogy a képviselőház felosztásáról a politikai lap, az annavölgyi munkás sztrájkáról a szocialista újság semmit sem tud. Hja persze ennek utána kellene járni, a *Hírek*-et pedig könnyebb kitölteni rég elcsépett személyeskedésével, meg a „Borszem Jankó“ 70-es évfolyamából kihalszott szellemeskedéssel otthon. Nem kell hozzá más, mint egy olló kinyírni, meg egy tál csiriz, összeragasztani és azzal punktum. Ha a lap olvasóközönségének így is jó, hát nekünk semmi közünk hozzá.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos: GERENDAY JÓZSEF

Nyilatkozat.

Alulírott ezennel kinyilatkoztatom, hogy *Stefkó* Károly és *Krivánek* Rezső urakat sérteni nem akartam. A mennyiben sértve érzik magukat, ez uton is bocsánatukat kérem.

Szemerédy Ágoston.

*) Ezen rovat alatt közlöttékért nem vállal felelősséget a Szerk.

Minden időben semmi sem biztosítja jobban az egészséget, mint a jó és emésztő-képes gyomor, meg a tiszta ivóvíz. Kiváló eszköz erre a mohai

ÁGNES

forrás — A mohai víz, mondhatni, mióta a földből előbukkant, mindjárt ismeretessé lett kiváló gyógyító hatásairól.

A víz olyan mélységből ered, a milyen mélyre a talaj esetleges szennyezettségének fertőző anyagai semmi körülmények között sem juthatnak le, mert 24 féle kitünőbből kitünőbb szűrő földréteg állja útját, következképen tehat a víz

teljesen bacillus-mentes,

azaz a legideálisabban tiszta s így a legegészségesebb ivóvíz. Ennek igazolásául

Sz. 29/1902.

M. k. áll. bacteriologiai intézet Budapest.

Nem kevésbé jellemző a forrás kitünő tulajdonságai egyikeért a tisztaságára nézve az 1902. február 18-án megejtett bacteriologiai vizsgálatról alkotott vélemény, mely szó szerint a következő: Az előrebocsátott vizsgálati eredmény tanúsága szerint a mohai ÁGNES-forrás vize bacteriologiai szempontból nagyon tiszta és kifogástalan. Budapest, 1902. február 18-án.

Dr. Preisz Hugó s. k.

A m. kir. áll. bacteriologiai intézet vezetője, ny. r. tanár.

Árlapot s prospectust kívánatra bérmentve küld a mohai Ágnes-forrás kezelésége Mohán, Fejérmegye.

Főraktár Esztergom város és vidékére Vörös József fűszerkereskedő úrnál Esztergomban.

Hirdetések

felvételnek

a

Kiadóhivatalban.

GERENDAY A. és FIA
AKAD. SZOBRÁSZ.
— ELSŐ ORSZ. SZABADALMAZOTT —
SIREMLÉKMŰ GYÁROSOK
BUDAPESTEN.
Iroda, főraktár, műterem: VII. Kerepesi-ut 90. Fiókraktár: X. Kőbánya az új temető m.

Kérjen
Selle és Káry-féle

FREDIN

legjobb tisztítószer minden lábbeléhez, fekete és sárga szanben. Különösen ajánlható boxcalf, oscarra, chevreaux és lakcipőhöz.
Bécs, XII/1.

Jónak, a jobb az ellensége.

Tényleg a legjobb az eddig használatban levő szappan, szóda, por, stb. anyagoknál vászon és pamut fehérneműek mosására, a Schicht által újonnan feltalált

mosókivonat,

Asszonydicséret

védjeggyel,
a fehérnemű beáztatására.

Előnyök:

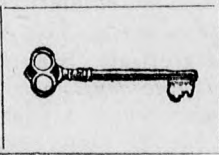
1. Az eddig szükséges volt mosási időt a felére csökkenti.
2. Fáradtságot a negyedére.
3. A szóda használatát teljesen fölöslegessé teszi.
4. Minthogy tisztábbá, tehát fehérebbé is varázsolja a fehérneműt.
5. Ugy a kezeknek, mint a ruhának teljesen ártalmatlan, amiért az alatt jegyzett cég kezességét vállal.
6. Rendkívül kiadósága folytán olcsóbb, minden más mosószernél.

Nélkülözhetetlenné válik minden háziasszony és mosónőnél egy egyszeri kísérlet után.

Mindenütt kapható.

Schicht - szappan

„szarvas“ vagy „kulcs“

jeggyel

legjobb, legkiadósabb s ennél fogva legolcsóbb szappan.

Minden káros alkatrészekről mentes.

Mindenütt kapható!

Bevásárlásnál különösen arra ügyeljünk, hogy minden darab szappan a „Schicht“ névvel és a fenti védjegyek egyikével legyen ellátva.

Schicht György, füssig

a legnagyobb gyár a maga nemében, az európai szárazföldön.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Sajt és vaj!

Az alább felsorolt kiváló jó minőségű tejtermékek utánvétellel küldve kaphatók

Drágffy Sándor földbirtokos tejgazdaságában
Vadkert, Nógrád megye.

Trappista sajt darabja	—	—	2 kor.
C-emege	„	„	—50 fill.
Imperiál	„	„	—24 „
Liptói turó kilója	—	—	—80 „
Tea vaj kilója	—	—	2-40 „

Viszontelárusítók kerestetnek.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

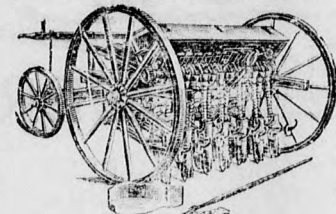
Sok pénz!

400 koronáig kereshetnek minden rangu egyének havonként, risikó nélkül mellékereset gyanánt. Bővebbet A. B. 29. alatt Annoncen Bureau des „Merkur“ Stuttgart, Schwabstr.

Gyümölcs és szőlő sajtók, „HERCULES“ folytonosan ható kettős emeltyű szerkezettel és nyomóerő szabályozóval a legmagasabb munka képesség garantálva. **Hydraulikus sajtók** különösen magas nyomás és nagy munkaképesség elérésére.

Szőlő és gyümölcs zúzó és bogyo morzsolók. Teljesen felszerelt szüretelő készülékek. Szőlő és gyümölcsőrlők. Aszaló készülékek gyümölcs és fozelék aszalására, gyümölcs vágó és hámozó gépek legújabb szerkezetű szabad. önműködő „SYPHONIA“ fa- és szőlővessző permatezők, a szegecs és tormáncs valamint a vérteti kiirtására; szőlő ekék.

A legjobb vetőgépek

Mayfarth Ph. és társa

„AGRICOLA“ (10-

lőv-tökerék-rendszer) vetőgépi. Mindennemű mag- és különböző magmennyiség számára váltókerekek nélkül, dombon avagy síkon, a légkönnyebb járás, legnagyobb tartósság és mind a mellett a legolcsóbb ár által tűnnek ki. A lehető legnagyobb munka, idő- és pénzmegetakarítást teszik lehetővé. Különlegességeket széna- és arató gereblyék, széna forogatók, széna- és szalmaprések kézi használatra, kukorica morzsolók, cséplőgépek, járgányok, gabonarosták, trieurók, ekék, hengerek és baronokban és takarmány készítésre szolgáló gépeket a legújabb rendszer és jótállás mellett gyártanak és szállítanak.

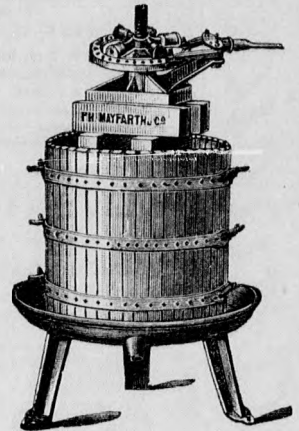
MAYFARTH PH. és TÁRSA

gazdasági gépek, vasöntődék és ekevárak.

Bécs, II/1. Taborstrasse 71.

Kitüntetve több mint 500 arany, ezüst éremmel, stb. az összes nagyobb kiállításokon. Részletes árjegyzék ingyen és bérmentve. — Képviselek és viszont elárusítók kerestetnek.

Megrendelhető: KNAPP DÁVID úrnál LÉVÁN.

BARGEL MIHÁLY

vas-, szerszám- és gépkereskedése

ESZTERGOM, Kossuth Lajos-utca, (saját házában.)

Az idő beáttával ajánlja kitűnő minőségű erős vörösréz lemezből készült

peronospora permetezőit,

u. m. a világhírű Exclair, Vermorel és Ausztria valódi francia gyártmány. — Továbbá gazdasági gépeket, u. m.

fekvő és szállítható cséplőgépek, gabonarosták, vetőgépek, szecskavágó, kukorica-morzsoló és darálók stb.

A legjutányosabb áron, előnyös részletfizetési feltételek mellett.

Ugyanott kapható kicsinyben és nagyban Román- és Portland-cement, kavicsos elszigetelő és aszfalt fedél lemezek stb.

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan teljesítetnek.

Sürgőnyczim: ETERNIT, BUDAPEST.

Telefon 12-92.

Gyár: NYERGES-UJFALU (Esztergom.)

ETERNIT-PALA

AZBESZT-CEMENT-PALA

Hatschek Lajos szab.

Elpusztíthatatlan, könnyű, tetszetős és olcsó fedőanyag.

ETERNIT MŰVEK Hatschek Lajos BUDAPEST, VI., Andrassy-ut 33.

Elsőrangú referenciák. — Jótállás. — Évi gyártás 15000 kocsirakomány. — Kérjen ismertetést.

